



A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK  
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Szeredán 30. Aprilisben. 1788.

*Tábori 's más Tudósítások.*

**A**' F. Tsászár, minek-utánna a' széleket és az egész Tábort fel-járván, mindeneket maga szemével meg-tekintett volna, a' maga szállását a' Zemlini Tábornak közelebb lévő szomszédjába a' Zemlini külső Városba helyhezette; hisz a' Fő Herceggel edgyütt egészséges friss állapotban vagynak. — Jóbb ha az Elöljárókat inkább szeretik az alattok valók, mintsem féljenek azoktól. Ezen igazság ellen mennél nagyobb hibáznak a' Török Elöljárók, annál nagyobb vezedelemben forognak. *История* ;



melynek bizonyysága ezen kifs példa; melly a' Bukovinai Tábortól érkezett Bétsbe. Kétszáz Arnauták; kik egy Jassiból Kotzimba titkos Leveleket vivő Agát kifirnek vala, a' magok Agájokat megkö-  
 tözék, minden Levelekkel edgyütt a' közelebb lévő F. Tsászári hadi-népnek, ezeu hónapnak 4-dikén által adák; magok pedig minyájon Tsászári szolgálatot vállalának. Azokban a' Levelekben, mellyek ezen Agánál valának, arról tudósítja vala a' Divány a' Kotzimi Bafsát, hogy ha tsak 14 napokig őltalmazhatná még a' Várat, az alatt bizonyoson 20 ezerből álló segítő Serge érkeznek. Eppen jókor került kézhez ezen Levél; mert már a' Muszka Tábornak edgyik része 15-dikén *Szoltikovs* vezérsége alatt, a' második része pedig 20-dikban a' F. Tsászári Táborral öszve-kaptsoltatott; melly 25-ezer Muszka főből álla; de mig ezek öszve-kaptsoltattnak volna-is, már 14-dikben kotzogtattak a' Kotzimi kapukon; és rövid nap alatt meg-tudjuk: mit feleltek belőlről. A' Móldovai Paraszatok magok hordják minden nap a' Török kémeket fogva Tsernovitzba. Midőn a' Tudósító ezen Levelet írta, 50 fogoly Törökök valának utba Lemberg-felé. — Herzeg *Kóburg* pedig, a' Bukovinai fő igazgató Vezér a' maga szállását *Szatagurába* tette által. Az edgyesült Muszka Seregből 4000 fő; kik egy néhány napokkal előbb a' mi Táborunkhoz érkeztenek vala, 10-dikben leg-ottan *Botusán*-felé indittatának, hól az *Obester Fábri* alatt lévő *Erdödi Hútzárjaival* öszve ragasztatván, egyenesen *Jassi*-felé indittatának. A' Budai Tudósításokból tudjuk, hogy itt a' múlt Vasárnap előtt való Vasárnapon és hetfőn 12-ezer gyalog és lovas Tsászári Nép olly siettséggel méne kereszt-



refztül a' Táborhoz, hogy még csak meg-sem állat-  
tanak. Ugyan azon héten 80 Bombikkal és ágyúk-  
kal meg-terheltetett hajók, és 2 Kompánia Pattan-  
tyufok nagy siettséggel hajókáznak vala a' Dunán  
le-felé; kiknek olly parantsolatjok vala, hogy a' mi-  
dön veszedelem nélkül lehet éjtszaka-is mennyenek.  
— Ugy fú a' szél, hogy 160-ezer vállogatott fő-  
ből álló Török Tábor, hogy maga a' Nagy-Vezér-  
is nem mezfze vólnának; kik a' Szultántól, a' *Ma-  
humed'* Helytartójától és a' Diványtól hoznak ma-  
gokkal egy bé-petsételt titkos Levelet-is; mellyet  
a' Nagy Vezér csak akkor nyittaná-fel, midön az  
Ellenség' határ-szélein meg-állanak, és ekkor egész  
tzerémóniával, előbb a' Táborral jövő fő Pap által,  
Nagy-Vezérnek jelen-létében, az-után pedig minden  
Sergek' különös Tábori Papjok által az egész Sereg  
előtt olvaftatnék-fel. Mi légyen ezen bé-zárt Le-  
vélben, azt ezután tudjuk-meg, ha fel-olvafták; két-  
tségkivul a' *Mahumed'* vakító buzgolkodási, mel-  
lyek-szerént a' Nép az ellenség ellen fel-gerjefzte-  
tik. Ezeket a' Vendégeket nagy készületü 3 teri-  
tett asztalokhoz várják, hól már a' Galuskák mind  
réz-fazakokban, vagynak a' konyhán; mint fog meg-  
esni a' Vendégség? ezt most a' nagy készületek  
csak képzeltek; de rövid időn meg-is fogják mutat-  
ni. — A' *Mahumed* követői már sem hiszik, hogy  
ha ők nap fel-jötelekör 3-szor Mekka-felé vágnak  
kardjokkal, egy kard-is vitézebbül fogna, mint az  
övék; azonban a' mi Húszáraink már egy néhány-  
szor meg-mutatták, hogy a' Magyar kard mind nap-  
keletre 's mind északra jobban fog, mint az övék;  
azonban. — A' Török alatt lévő Görögök egyenlő  
szivel a' Muszka és a' mi Udvarunk mellett vagynak



kik a' Törököknek nem kis félelmet okoznak; mint-hogy ez-is rajtok rendetlen Pogányi kegyetlenséggel uralkodik. Már tsak a' Bosznnyákok 12 ezeren mondatnak a' F. Tsászári óltalom alá jötteknek lenni; melyből a' Nagy-Vezér ugy itélvén, hogy ez mind az ő P-piaiknak alattomban való őszitőnezéseikből es-nék, parancsolatot adott, hogy a' Görög Püspököt ölnék-meg és a' Papokat mind fogságra hordván, azoknak Neveiket egy fazékból szedjék-ki, és minden 10 diknek a' Püspökkel edgyutt vegyék fejeket. Ezt egy közönséges Német Levélből ugy olvassuk, mint már meg-elett dólgot, mely az érzékeny sziveket nem lehet hogy meg-ne irtoztattassa. — Azt írják a' Német Levelekben szerte szélyel, hogy midőn a' múlt hónapnak 7-dikén a' Boszniai tsatából a' *Vurmzer* Huszárjai szerentséfen visszsa-tértenek, azok, mint a' marhát bontzó Mészárosok mindenik fulig vólt véres. — Minthogy ezen Háborunak leg-első és leg-nagyobb tuzi köve a' Konstantinápolyi Anglus Követ *Ainsley* Ur vala (a' mint írják) ki a' Diványt azzal biztatá, hogy a' Frantzia fulin fellyül ados; a' Tsászárnak Belgiumban vólna dólga, a' Muszkának pedig nints *Siklusza*, — még-is már most az Anglus hajós-fergek légyenek a' Muszkának óltalmúl — azonban Angliába hajós legényeket a' Muszka hajókra fogadni keményen meg-tiltatott — ezek az egymással ellenkező hirek ujjszeget ütöttek a' Politikusok fejében. A' Divány ugyan maga meg-esméri, hogy a' háboruval hirtelenkedett; de arra magát kéntelenítettnek lenni tartotta. — Kezdetek már némely Frantzia Levelek a' Békefségről-is írni; de ezek az irók nem láthattyak olly jól mint mi, hogy a' Békefségnek 25 fonos

punk-



punktumait még most kezdték leg-nagyobb mértékben ki-mozgatni a' Betsi Vár' Sántzaiból, és hordják keményen le-felé a' Mahumed Vendégeinek menénél jobb moddal lehető el-fogadásokra. — A' Skutari Bafsáról valahány Levelet olvastunk, annyi-féleképpen tudósítatunk; azért erről most bizonyost nem írhatunk. — A' Keresztyéneknek azon emberségét, melyszerént a' Török foglyokkal irgalmason bánnak, mikor hallják a' Törökök, egy Lembergi tudósítás szerént, nevetik és tsúfolják: ellenkezőleg bánnak a' mi foglyaikkal, mint azon Hadnagy *Quertemondal* kit el-fogtanak vala; ugy iratik, hogy ezt ló-farkra kötöztvén, borzasztó kegyetlenséggel meg-hurtzolták, azután pedig fel-nyársolva *Kotzimba* a' Népnak nézésére ki tették.

*Edgy Bukovinából Apr. 14-dikén költ Levél:*

Tegnapelőtt a' mi ki-küldött kémjeink azt hozák hírül, hogy igen nagy Sereg Tatar közelitene a' szélekhez, mely hirre még a' falusi lakosok-is, a' hogy lehetett fel-fegyverkezve a' szélső-örizetekre szaladának; tegnap jó reggel igen nagy füst emelkedék-fel szemünk előtt, a' mely, a' mint tsak hamar meg-értettük 12 Móldovai faluknak füstje vala, mellyeket a' Tatarok, azt gondolván, hogy már Bukovinai faluk vólnának, fel-gyújtottak: már reggeli 9-órakor az *Erdodi Húszárokkal* egy Kapitány és egy Hadnagy a' *Svanietzi* erdönél a' Tatarokkal találkoztván, azokra olly vitézi bátorsággal ütének, hogy azokat el-szélleszték: de megintlen öszve-szedvén magokat a' Tatarok, két részbe szakadának; edgyik része egy *Emirnek* vezérlése alatt *Gotzitna* felé indula, kétség-kivül meg-szaglotta volt, hogy a'



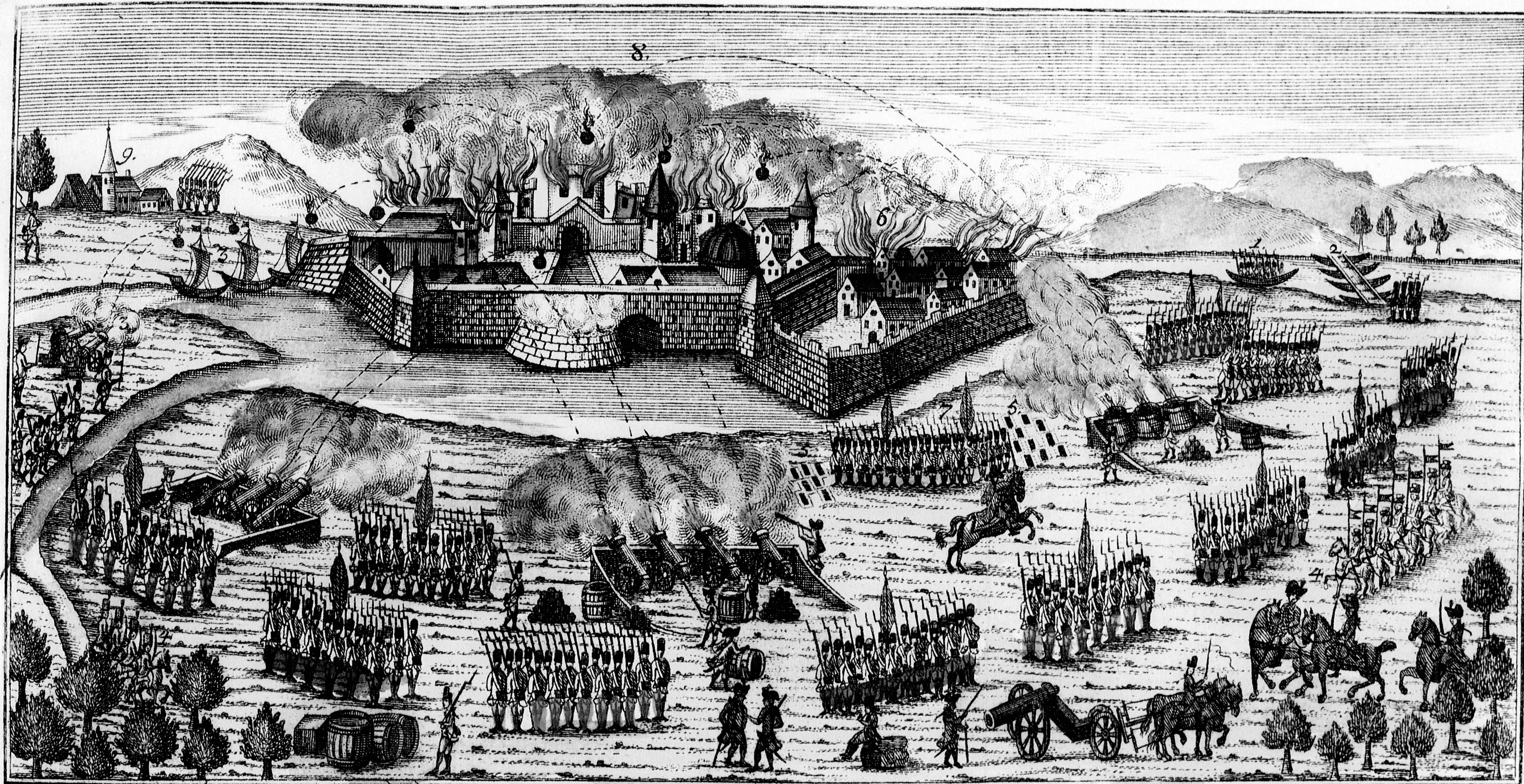
a' Vám - Kátsájába pénz vagyon: de *Kaunitz Rittebergnek* egy *Osztyára* találván, a' mellynél két ágyú-is vala, újra meg-futamtattak. Ezen alkalmazottsággal az *Erdödi Huszárok* 49 *Tatár* foglyokat hoztanak. Hogy ezen *Húszárok* a' természet históriáját nem igen tanulták légyen meg-tettzik abból, hogy itten inkább fajnállották a' *Tatár* lovat le-vágni, mint magát a' *Tatárt*. — A' *Bétsi* fegyver készítő műhelyben már 200 darab azon ujjonnan talált fegyverek közül készzen vagyon, a' mellyeknek farkán-ja és atzélja, a' ki-lövés után magától fel-húzódik, a' serpenyője bé-fedődik, ugy hogy azoknak fel-húzásával nem kelletvén az időt tölteni, ezekkel igen hamar lehet egymás után tüzelni: az ilyen fegyvereknek készítésében, és az ágyuknak öntésében itt most leg-nagyobb szorgalmatoisággal dolgoznak: a' mi pedig már el-készült, szüntelen vitetik a' *Tábor*-hoz. — Már az idonek melegsége meg-engedvén hogy a' *Tábor* *dóloghoz* foghasson, a' hadi-fő-szállás-is nem *Kárlovitzba* hanem a' *Török-szélek*-felé igyekeznek: erre nézve minden *Vármegyékben* ezen h. 12-dikén mozgások valának; és a' hir-szerént *Sabatznak* *Ostroma* 10-ezer ember által az említett napon el-kezdődött. — A' *F. Császár* parantsolat-jából fognak minden katona *Tisztek* olyan szörű köntösbe öltöztetödni, mint a' köz-emberek viselnek, hogy meg-ne esmértefsenek a' *Törököktől*: mert a' *Törökök* egy *Stab-Tiszt-Főért* 10, más *Tisztért* 3. *Köz-legényért* pedig egy arany jutalmat kapnak. — Egy alkalmasint öreg *Török* *Zemlinbe* által jö-ven, szándékozik vala a' *Császárnak* panaszolni az iránt, hogy a' szabad *Sereg* 200 darab marháját el-kajtotta, és 300 forinjt kész pénzüel el-vette volna:

na: melynek igazságáról a' Paptól bizonyság levelet-is hozott., ez azt igérte, hogy vissza nyervén ezen jövait, a' Tsászári óltalom alatt fogna maradni: melly kérésével edgyütt két dragonyos által Péterváradra kísértetett. — Egy Lévenér Seregbéli Fő-Hadnagy Báró Karaitzai, a' ki a' 7 esztendő háboruban a' Horvátok között ditséretesen tsatázott, ezen hónapnak elején, Móldovába illyen jeles tselekedetével tette magát esmeretessé. Mamaliga nevü helységnél a' Prut vizen lévő két Török hidakat, mellyeken Konstantinápolyból Jassi és Kótzim-felé keresztül kell menni, és a' mellyek alkalmas Török őrizettel meg-valának erősítve, minden vér-ontás nélkül el rontotta. Ezen tzéljának végbenvitelére maga mellé vette Kapitány Gróf Unfertzagtot, Fő Hadnagy Báró Volskélts ugyan a' Lévenér Seregbélieket, és Hadnagy Motsit a' Tsászár Húszár Sergéből: ezekkel és elegendő fejszés átsokkal ugy intézte útazását, hogy egész nap sebességgel menvén, estvére érkezének hir nélkül a' hidakhoz, az őrizeten lévő Törökök látván a' véletlen érkezett Serget el-fzaladtak, és e' fzerént a' hidakat azon éjtszakán semmivé tétvén, más nap bántodás nélkül ezen Sereg vissza jött: mely tselekedet a' Vezér Hertzeg Kóburgnak-is ki-mondhatatlanul tettzett. — A' Portának meg-edgyezéséből, a' Konstantinápolyi Posta Velentzén keresztül Bétsbe és vissza megint minden akadály nélkül meg-indult, és rend-szerént való utját követi.

Más szinü történetek: „ A' múlt héten kedden illy fzerentsétlen történet esék Pofonyban: 8 hajós legény 9 vontató lovakkal menvén keresztül a' Dunán, az edgyiknek ki-fujja a' szél kalapját fejből, mely-



melynek utánna kapván, addig a' hajót a' szél a' repülő hajókat tartó hajókhoz tsapván, ez őszve szakada, 6 hajós legények el-veszének, 2-tő ki-szabadúla és a' 9 ló; minthogy ezek uszni tudtanak. — A' napokban Bétsben egy valaki egy Patika ajtójára illyen irást ragasztott vala: „ *Hic venditur Emeticum, Aquaticum, Electuarium, & omne quod exit in — um præter remedium.* — Azon parantsolat, mellyet a' Belgrádi Basa Konstantzinápolyból nem régen vett, fokoknak figyelemetességét magára vonta; a' mely rövideden ezt foglalja magában: „ Ha a' szorongató szükség és a' környül-állások miatt, a' Várat óltalmazni tellyességgel lehetetlen lészzen; tehát a' Basának hatalom adatik, hogy a' Várat fel-adja, maga pedig katonáival edgyütt *Nissába* költözzék, de a' Várat elsőben egélszen gyujtsa-fel. „ Ezen parantsolat iránt azt lehetet volna gondolni, hogy a' Belgrádi Törökök ez által jövendőbeli ki-menetelekről bizonyosokká tétetvén, ezt örömmel vették volna: de fokkal másképpen van a' dolog, mert a' Belgrádiak egy szivel szájjal kiáltják, hogy ők készabbek vagy *Zemlinre* még egyszer által tsapván, magoknak éleséget hozni, vagy ha az lehetetlen volna-is, a' Várnak romlásától bé-temettetni, mintsem azon erőiséget a' *Gau-roknak* épségben által engedni. — Azon Hazánkban is minden-felé esmeretes *Anglus Lovagról Hiámról* az a' hir Bétsben, hogy *Ángliából* lovakat akarván ki-hozni, utól-érték és az *Anglus Torvény-szerént* meg-nyakravalozták volna.



Eroberte Festung Schabak am 24. April. 1788.

1. Erste Ueberfuhr und Marsch der K. K. Druppen 2. die am 22. April geschlagene Schiffbrücke 3. Batterie bei dem Dorf Kleinack wodurch die Türkische Schiffe in Grund geschossen worden 4. Aufmarsch der K. K. Druppen vor dem Wald 5. Laufgraben 6. abgebrannte Vorstadt 7. Esterhazy'sche Regiment unterstützt worden 8. die unter Hasanko 9. das Castell 10. Kriegsgefangen gemacht worden man fand 17. Kanonen 20. Fahnen und andere sieges Zeichen

